

Korinte ponokon 'wano koromono kareta Uwapo torupamy

Paulus jako moro Korinte po amy poto 'su kurijarakon tundatopo tywaije man. Tyse wyino otykon ekaramanamon, otykon epeka'namon enapa tundatopombo tywaije man moro Korinte 'wa. Tameronokon roten ikapy'san tamusi amyikatopombo tywaije man moro po mo'karon kari'na 'wa. Nurija me mo'karon kari'na emery tywaije man. Mo'karon Korinte po Tamusi na'nanopy'san ra'na pyime Kristus amyikanamon Simosu me e'i'non tywaije mandon. Paulus 'wa na'nen Korinte po kari'na emamyry tu'mapo tywaije man Tamusi wyinonaka. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na yja'wan me oty wairy eta'po ke ty'wa, ero kareta tymero i'wa man. Iwara epanopyrykon 'se tywaije man iru'pa ase'wa emando'ko'me Kristus amyikanamon me.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-9 Kareta a'motopo auranano

1:10 - 4:21 Mo'karon Tamusi na'nanopy'san wotaripapyry

5:1 - 6:20 Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na yja'wan me imero oty wairy

7:1-40 Aimy'san emamyry

8:1 - 11:1 Mo'karon ikapy'san tamusi 'wa tymy tonomy

11:2 - 14:40 Mo'karon Tamusi amyikanamon emamyry

15:1-58 Kari'na awomyry man rapa

16:1-24 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

¹ Paulus, mo'ko Tamusi nisanory wararo Jesus Kristus napojomary me iko'ma'po, mo'ko ka'sakarykon Sostenes maro ero kareta merojan

² mo'karon Korinte po Tamusi na'nanopy'san 'wa, mo'karon Kristus Jesus ta Tamusi wyinonokon me yry'san 'wa, mo'karon Tamusi niko'ma'san 'wa, pa'poro mo'karon wararo Kyjopotorykon Jesus Kristus ety ejatonamon 'wa enapa.

³ Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus enapa tyturu'poporykon eneposen o'waine. Oro sara'me ajysen.

Tamusi ety awongary Paulus 'wa

⁴ O'kapyn roten Tamusi ety sawongaje apokoine, moro Kristus Jesus ta o'waine inyry'po ituru'popory poko.

⁵ Kristus ta irombo pa'poro oty ta kurano tapyije o'waine man, iru'pyn me pa'poro oty ekari'to'me o'waine, iru'pyn me pa'poro oty uku'to'me o'waine.

⁶ Moro Kristus amyikapotopo oka irombo tywotandy'mo man aturu'san ta.

⁷ Iro ke ro amy paio Tamusi a'kary nyry oty anamonopy'pa mandon, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry momo'namon me.

⁸ Mo'ko ro i'matyry 'wa ro apori'tomata'ton. Iwara amy paio ajemendo'paine kynaitan mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wo'topo kurita.

9 Tamusi tamyikapore man. Mo'ko 'wa ro tyko'ma mandon, o'win awaito'ko'me mo'ko ty-muru Jesus Kristus, mo'ko Kyjopotorykon me man inoro maro.

O'win e'i'pa aino

10 Kurujaton te mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ety ta, yja'sakarykon, o'win ajaurangon waito'me, typo typo ataripapy'pa awaito'ko'me. O'win te imero awonumengarykon wairy man. O'win aturu'san wairy man.

11 Amykon Kloe a'sakarykon irombo ase'wa waty awairykon ekari'ton y'wa.

12 Pa'poro amyjaron amy me terapa o'to mykaton, wykaje irombo. Mo'ko o'win amy kynganon: “Awu Paulus wyino wa”. Mo'ky terapa kynganon: “Awu Apolos wyino wa”. Mo'ky terapa: “Awu Kefas wyino wa”. Mo'ky terapa kynganon: “Awu Kristus wyino wa”.

13 Kristus ka'tu tywota'saka nan? Paulus 'kare ajupu'san me moro wakapu poko tywo nan. Paulus ety ta 'kare tatyka mandon.

14 Tamusi ety sawongaje amy pairo ara'nanokon anetyka'pa ywe'i'po poko. Krispus roten setykan Gajus maro.

15 Amy 'wa pairo irombo yjety ta tatyka ajekari-tyrykon 'se'pa we'i.

16 Ky! Mo'ko Stefanas enapa e'ka setykan, ran, mo'karon auty tanokon maro. Ynetyka'po me te amy rapa wairy anukuty'pa wa.

¹⁷ Kristus irombo kari'na etyka yjemoky'pa ky-nainen. Moro iru'pyn oka ekari'se te yjemo'nen. Omepa'san auran ta kapyn te yjemo'nen ekari'se. Ijako irombo auranano me roten moro wakapu poko Kristus romby'po nairy.

Kristus wairy Tamusi pori'tory me

¹⁸ Moro wakapu poko Kristus romby'po ekary irombo to'mere'samon auran me roten man mo'karon uta'tonon man 'wa. Ky'karon utapy'pa aitonon man 'wa te amy Tamusi pori'tory me man.

¹⁹ Tymero irombo man:
Mo'karon omepa'san 'wa oty ukutyrymbo sany'matake. Mo'karon oty uku'namon wonumengarymbo sa'kototake.

²⁰ O'to ko iro ke ero nono tu'po amy oty uku'nen naitan? O'to ko amy Tamusi kareтары uku'nen naitan? O'to ko amy auranano uku'nen naitan? Tamusi 'kare moro ero nono tu'po oty ukutyry anyry'pa tywaije nan oty anukuty'pa aino me.

²¹ Tukuty'pa amy paio ero nono tu'po oty uku'nen we'i'po mero, mo'ko oty uku'nen Tamusi mo'karon tamyikanamon epano'pory 'se tywaije man moro oty anukuty'pa aino nenepryy iru'pyn oka 'wa.

²² Mo'karon Simosu irombo kapu wyinonokon otykon enery 'se mandon. Mo'karon Griek te oty ukutyry 'se mandon.

²³ Na'na te ko'wu wakapu poko Kristus romby'po ekari'san. Iro ro mo'karon Simosu

ere'kojaton. Mo'karon Simosu me e'i'non ko'wu to'mere'samon auran me roten kynyjaton.

²⁴ Mo'karon iko'ma'san 'wa te, Simosu 'wa, Griek 'wa enapa, mo'ko Kristus Tamusi pori'tory me man. Mo'ko Kristus oty uku'nen me Tamusi wairy enepojan.

²⁵ Moro Tamusi wonumenga'tory irombo oty uku'san 'ne ka'tu rapa kari'na ko'po. Moro Tamusi rupory pari'pe 'ne ka'tu rapa man kari'na ko'po.

²⁶ Onumengatoko roten, yja'sakarykon, one wara awe'i'san poko moro Tamusi 'wa ako'marykon jako. Pyime 'ne waty oty uku'namon ikato'kon ara'naine kynatokon. Pyime 'ne waty typori'tokamon ara'naine kynatokon. Pyime 'ne waty tywaikamon ara'naine kynatokon.

²⁷ Mo'karon oty anukuty'non me ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa ro Tamusi mo'karon oty uku'namon py'i'topory 'se tywaije man. Mo'karon ru'mangon me ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa Tamusi mo'karon pari'pyngon py'i'topory 'se tywaije man.

²⁸ Mo'karon amy oty me waty ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa, mo'karon uwam'ponokon me ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa, mo'karon e'i'non me ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa Tamusi mo'karon tywaikamon aike'kary 'se tywaije man.

²⁹ Iwara amy pairo kari'na tywotamyikary upitan Tamusi embata.

³⁰ Tamusi te ajemangapojaton Kristus Jesus ta. Mo'ko ro kupu'san me Tamusi 'wa tyje man oty ukutyry undy me. Mo'ko 'wa ro Tamusi kypoja-

ton tamamboramon me, tywyinonokon me, im-boka'san me.

³¹ Tymero irombo man:

Tywotamyikary 'se amy a'ta, oro Tamusi poko natamyikan.

2

Mo'ko ipoka'po Kristus ekary

¹ Awu enapa poto 'su auranano pokono me kapyn, poto 'su omepa'po me kapyn wo'nen o'waine, yja'sakarykon, moro Tamusi nunemy'po tukutymy* ekari'se.

² Amy oty ukutyry 'se'pa irombo wainen ara'naine. Jesus Kristus roten ukutyry 'se wainen. Wakapu poko Jesus Kristus romby'po roten, wykaje irombo.

³ Ru'me imero wo'nen o'waine. Yjenariry imero ytytykakon.

⁴ Oty uku'nen wara kapyn korupasen. Omepa'san auran ta kapyn oka sekari'nen o'waine. A'kanano pori'tory roten te senepon o'waine.

⁵ Iwara kari'na nukutyry oty kapyn Tamusi amyikanamon me ajysen, Tamusi pori'tory te.

Moro iro 'ne ro tywonumengapore aino

⁶ Oty uku'namon me te mo'karon e'i'san erupanon na'na, mo'karon ero nono tu'po oty uku'namon wara kapyn te, mo'karon ero nono

1:31 Jeremia 9:24 * **2:1** Amykon 'wa 'Tamusi namyika-pory auranano' tymero man moro 'Tamusi nunemy'po tukutymy' y'petakan me. **2:3** Apojoma'san 18:9

undymanamon mo'karon kynuta'ta'ton inaron wara kapyn enapa.

⁷ Tamusi nukutyrykon otykon uku'namon me te tukutymy pa'kanon na'na unendopo wyino iwokaroto'me. Moro tukutymy penaro 'ne terapa kykuranondo'ko'man me tyje tywaije man Tamusi 'wa.

⁸ Moro tukutymy anukuty'pa paio mandon mo'karon ero nono undymanamon. Ukuty'pomboto ty'waine, mo'ko kurano tano Jopoto anipoka'pa naitoryine wakapu poko.

⁹ Moro imero'po wara te no'kapyi moro onunano nene'torymbo oty, moro pananano neta'torymbo oty, moro turu'ponano nukuty'tory oty, moro typynanamon 'wa Tamusi nyry manombo oty.

¹⁰ Ky'wanokon me te Tamusi moro tukutymy pa'kapoi mo'ko ta'kary 'wa unendopo wyino. Mo'ko a'kanano ro pa'poro oty menganon. Moro koro'nano Tamusi emery menganon enapa.

¹¹ Noky ko moro kari'na emery uku'san? Mo'ko kari'na a'kary roten kynuku'san. Iwara enapa amy paio moro Tamusi emery anukuty'pa man. Mo'ko Tamusi a'kary roten kynuku'san.

¹² Na'na te mo'ko ero nono tu'pono a'kanano anapo'i'pa ne'i. Mo'ko Tamusi wyinono a'kanano apo'i te na'na. Iwara te morokon na'na ewa'poroto'kon Tamusi nyry'san otykon uku'san na'na.

¹³ Irokon ekari'san ro na'na, kari'na nuku'pory oty uku'namon omepa'san me kapyn, mo'ko Tamusi a'kary nuku'pory oty uku'namon me te. A'kanano wyinono oty ekari'san na'na a'kanano wyinonokon kari'na 'wa.

¹⁴ Mo'ko ero nono emery aronen kari'na moro Tamusi a'kary emery apyiry upijan. To'mere'samon auran me roten kynepojan. Ukutyry upijan. Mo'ko a'kanano emery aronen roten te imengary uku'san.

¹⁵ Mo'ko a'kanano emekan pa'poro oty mengary uku'san enapa. Amy paio te mo'ko mengary upijan.

¹⁶ Noky ko Tamusi wonumengary uku'san? Noky ko nurutan? Na'na te Kristus wonumengake man.

3

Kristus pyitorykon

¹ Awu ro rypo, yja'sakarykon, a'kanano emery aronamon me ajenarykon supi, yjauranary jako o'waine. Ero nono emery marojatokon noro. Pitanykon me noro matokon Kristus ta.

² Manaty aikuru syryi o'waine. Arepa anyry'pa we'i o'waine, enapyry upiry ke o'waine. Erome ro rypo moro enapyry mupijaton,

³ ero nono emery arory ke noro o'waine. Amyne asepoke aja'taine, ase'wa areku poko aja'taine, ero nono emery anaro'pa mandon? Kari'na emery wara emamy'pa mandon?

⁴ O'win amy ara'nanokon wykary jako “awu Paulus wyino wa”, irombo amy wykary jako rapa “awu Apolos wyino wa”, kari'na emery wara kapyn amyjaron mandon?

⁵ Oty me ko iro ke mo'ko Apolos nan? Oty me ko mo'ko Paulus nan? Pyitonano roten mo'karon mandon. I'waine ro tapano'se mandon mo'ko Jopoto amyikato'me o'waine. Mo'ko Jopoto 'wa tapojomarykon wara ro tamamingon ka'saton.

⁶ Awu ywo'pomy'po. Apolos 'wa ikupi'po. Tamusi 'wa te atytano'po'po.

⁷ Iro ke ko'wu mo'ko iponen mo'ko ikupinen maro poto me kapyn mandon. Mo'ko atytano'ponen Tamusi 'ne te poto me man.

⁸ Mo'ko iponen mo'ko ikupinen maro asewara mandon. Tamamina'san wararo tamamingon epety apyita'ton.

⁹ Na'na irombo Tamusi emamin pokonokon me man. Amyjaron ko'wu Tamusi mainary me mandon. Tamusi namyry me enapa mandon.

¹⁰ Tamusi turu'popory maro amy iru'pyn auto amynamon jopotory wara imero auto apo'ny man syryi. Amy terapa te itu'po kynotamyjan. Tuwaro te 'kuru pa'poro kari'na wairy man one wara itu'po tywotamyrykon man poko.

¹¹ Amy rapa auto apo'ny man yry upijan amy pairo kari'na moro yry'po ko'po iru'pyn me. Moro auto apo'ny me ro mo'ko Jesus Kristus syryi.

¹² Itu'po ro ika'mi'po ke, amu'nymbo ke, tapen-amon topu ke, wewe ke, itupu ke, sa'rombo ke pai amy kari'na wotamy'poto,

¹³ moro inikapy'po kynotuku'tan amy jako. Amy kurita moro inikapy'po emery pa'kapotan wa'to. One wara 'ne pa'poro iwairy u'kupotan wa'to.

¹⁴ Utapy'pa moro auto apo'ny tu'po amy namy'po we'i'poto, mo'ko amynenymbo tamamin epety apyitan.

¹⁵ Amy namy'po koroty'poto te, mo'ko amynenymbo emamin epema'pa kynaitan. Mo'ko 'ne te kynosaijomatan, amy wa'to wyino etuwarikatoto wara.

¹⁶ Tamusi auty me awairykon anukuty'pa ka'tu mandon? Otaine mo'ko Tamusi a'kary emamyry anukuty'pa ka'tu mandon?

¹⁷ Amy tauty any'manenymbo any'matan enapa Tamusi. Moro Tamusi auty irombo typo man. Moro Tamusi auty me ro amyjaron mandon.

¹⁸ Oro amy paio omu'ma'pa nainen. Oty uku'nen me ero nono tu'po amy ara'nanokon wokanopyry jako, oro oty anukutypyn me nainen, oty uku'to'me 'ne ro ty'wa.

¹⁹ Ero nono tu'po oty ukutyry irombo oty anukuty'pa aino me man Tamusi embata. Tymero irombo Tamusi poko man: Mo'ko aseke emeporykon 'wa mo'karon oty uku'namon emu'maponen.

²⁰ Amy rapa imero'po kynganon: Aronge roten mo'karon oty uku'namon wonumengary wairy uku'san mo'ko Jopoto.

²¹ Iro ke ko'wu amy paio kari'na atamyika'pa nainen amy terapa kari'na poko. Pa'poro otykon

irombo o'wanokon me man.

²² Paulus, Apolos pai, Kefas pai, ero nono pai, amano pai, romo'no pai, eromenokon otykon pai, airenokon otykon pai, pa'poro o'wanokon me man.

²³ Amyjaron ko'wu Kristus 'wanokon me mandon. Kristus rapa Tamusi 'wano me man.

4

Mo'karon apojoma'san emamin

¹ Iwara na'na enery man Kristus pyitorykon me, morokon Tamusi nunemy'san tukutymy pokonokon me.

² Tamyikaporamon 'se 'kuru mo'karon kari'na mandon totyrykon pokonokon me.

³ Y'wa te oty me waty man moro o'waine tamyikapore ywairy mengary man, amykonymba a'wembono auranano ynamon kari'na 'wa tamyikapore ywairy mengary man pai. Aimenga'pa paio aseke wa.

⁴ Amy paio irombo yja'wan oty anukuty'pa wa ynikapy'po me. Moro te iru'pa yjyry'pa man mo'ko Jopoto embata. Tamyikapore ywairy menganen me mo'ko Jopoto man.

⁵ Iro ke ro a'wembono auranano na'sen kysyton amy kari'na poko, mo'ko Jopoto wopyry uwaporo. Mo'ko ro morokon ewa'rummy ta atunemy'san aweipatan. Mo'ko ro mo'karon kari'na turu'san wonumengato'kon enepotan. Irombo mero ko'wu pa'poro kari'na Tamusi wyino moro toty awongatopo apyitan.

⁶ Morokon ynekarity'san enepoto'me y'wa o'waine, yja'sakarykon, aseke yjety sejatoi Apolos

ety maro. Na'na poko awomeparykon 'se we'i moro imero'po ko'po onumenga'pa awaito'ko'me, ase'wa atamyika'pa enapa awaito'ko'me.

⁷ Noky ko irombo aja'sakary ko'po ayyjan? Otypan oty ko yry'pa tywaije o'wa nan? Oty apo'i'poto te o'wa, o'tono'me ko matamyikanon? Aseke 'kare moro oty meporyi.

⁸ Oty kore nungsi'taje terapa imero ajekosaine, ran! Maijopotomaton kore imero, ran! Na'na pyndo kore potonon jopotokon me imero tywaije mandon, ran! Potonon jopotokon me ro awe'i'sando, iru'pa 'ne nairy. Ijako na'na enapa potonon jopotokon me nairy amaroine.

⁹ Seneja te Tamusi 'wa na'na yry'po wena'po ta imero, na'na apojoma'san me. Tywopomykon wara na'na man. Amytanemy asaijambano wara na'na man ero nono tu'po mo'karon Tamusi apojongon embata, mo'karon kari'na embata enapa.

¹⁰ Na'na irombo oty anukuty'pa man Kristus upu'po me. Amyjaron te kore oty imero muku'saton Kristus ta, ran! Na'na ru'me man. Amyjaron te kore pari'pe imero mandon, ran! Amyjaron kore taneposine imero mandon, ran! Na'na te ene'pambo man.

¹¹ O'kapyn na'na kumyry na'na wojan. Tuna sanory na'na wojan. Iwo'my'ma na'na man. Na'na pasapaikaton. Iwaitopo'ma na'na man.

¹² Itaka ro moro aseke tainary ke na'na emaminary sawo'ne e'i'pa man. Tajunamon kuranondojan na'na. Tykota'manamon 'wa tywekenary apyijan na'na.

¹³ Typoko orupatonon enanon na'na iru'pa. Ero nono nipapyry me na'na ne'i. Pa'poro kari'na 'wa wrypyo me na'na ne'i. Erome noro moro wara man.

¹⁴ Apy'i'topoto'ko'me kapyn erokon simeroja. Amykon ynipyarykon y'makon urunen wara te ko'maton.

¹⁵ Tungsi'ke ro rypo atuwaro'manamon mandon Kristus ta. Ajumykon te pyime e'i'pa man. Kristus Jesus ta irombo awu kypa'kano'ton moro iru'pyn oka ekari'nen me.

¹⁶ Iro ke ro kurujaton: ywairy wara aitoko.

¹⁷ Moro me ro Timoteus semokyi o'waine. Mo'ko Jopoto ta amy tamyikaporen ynipyary ymuru me man. Mo'ko ro atuwaro'mata'ton rapa morokon Kristus Jesus tanokon yjemery poko. Morokon poko ro wararo mo'karon Tamusi na'nanopy'san semepaton.

¹⁸ Amykonyambo o'waine opy'pa yjekano'namon te tywotamyikake tywaije mandon.

¹⁹ I'se mo'ko Jopoto a'ta te, ko'i terapia imero wo'take o'waine. Irombo mero mo'karon atamyikatonon auran poko kapyn wo'po'take, ipori'torykon poko te.

²⁰ Auranano ta kapyn irombo moro Tamusi nundymary kynonepojan. Pori'tonano ta te kynonepojan.

²¹ Oty 'se 'ne ko mandon? Amy opoky'mato'kon man wewe maro wo'tan o'waine? Aipynano maro te ka'tu pyi'me'ke wo'tan o'waine?

5

Yja'wangonymbo emaminary man

¹ Ara'naine te o'mere'no wairy ekari'saton. Mo'karon Tamusi anukuty'non ra'na paio m-ropan 'ne o'mere'no o'kapy'pa man. Setai irombo amy wokyry wairy tyjummy pyty maro.

² Ise'me roten matamyikaton? Kata'mato te rypo imero awairykon man. Mo'ko o'mere'toto emimatoko awyinoine.

³ Awu irombo yja'mun maro ro rypo ajekosaine uwa wa. Ywonomengary ta te ajekosaine wa. Ajekosanokon wara iro ke tu'tanone terapa mo'ko o'mere'toto sekari'sa

⁴ mo'ko Kyjopotorykon Jesus ety ta. Ymaro ro awota'nanopy'san po mo'ko Kyjopotorykon Jesus pori'tory ta

⁵ mo'ko wokyry yry ky'waine man mo'ko Satan ainaka. Iwara ija'mun ro rypo kynuta'tan. A'kary aijomatan te mo'ko Jopoto moro tywo'topo kurita.

⁶ Yja'wan me man moro awotamyikarykon. Muku'saton waty amy a'si'konombo perere uwapurotopo 'wa roten pa'poro moro perere uwapurory.

⁷ Moro perere uwapurotopombo ematoko, asery uwaputapyn perere me maito'se me. Mo'ko kyratonomapoto'konymbo kapara enapa irombo tywo terapa man: mo'ko Kristus.

⁸ Iro ke ro moro eratonomapono kysewa'masen uwaputa'san perere maro kapyn. Moro tauro'po man: yja'wan maro kapyn kysewa'masen. Uwaputa'non perere maro te kysewa'masen. Moro

tauro'po man: tywekoroka, tamyikapore enapa kysewa'masen.

⁹ Uwapo amy kareta ta simeron o'waine, e'kaima'pa awaito'ko'me mo'karon wararo roten wokyry, woryi maro aitonon kari'na maro.

¹⁰ Ywyka'po waty moro man pa'poro mo'karon ero nono tu'ponokon wararo roten wokyry, woryi maro aitonon kari'na poko, mo'karon kumi'mangon poko pai, mo'karon manamangon poko pai, mo'karon ikapy'san tamusi amyikanamon poko pai. Ijako irombo ero nono wyino awytorykon nairy.

¹¹ Ero wara ywyka'po te moro man: amy aja'sakarykon me okari'toto maro kyte'kaimaton, wararo roten wokyry, woryi maro a'ta, kumi'me a'ta pai, amy ikapy'po tamusi amyikanen me a'ta pai, ta'sakary ety any'manen me a'ta pai, tywe-tynge a'ta pai, manaman me a'ta pai. Moro wara aitonon maro paio kytendameton.

¹² Yjemamin ka'tu moro nan, mo'karon kurandonokon tu'ponaka yjauranary? Amyjaron, ajauranarykon kapyn nan mo'karon ajekosaine aitonon tu'ponaka?

¹³ Tamusi te mo'karon kurandonokon tu'ponaka kynauranatan. Mo'ko yja'wan oty ka'nenymbo emimatoko awyinoine.

6

Asaijomatopo auranano upiry

¹ Amy aja'sakarykon nisanory maro o'win e'i'pa amy ara'nanokon nisanory a'ta, o'tono'me ko

5:8 Exodus 13:7, Deuteronomium 16:3 **5:13** Deuteronomium 13:5, 17:7 (LXX)

mo'karon Tamusi anamyika'non 'wa ny'tan taijomanen man auranano upi? O'tono'me ko mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa ito'pa naitan?

² Mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa ero nono poko a'wembono auranano yry man anukuty'pa mandon? Ero nono poko ajauranarykon man a'ta, morokon oty'makon 'ko poko paio ajauranarykon mupijaton?

³ Mo'karon kapu tanokon apojonano poko a'wembono auranano yry man ky'waine anukuty'pa mandon? Moro ko'po 'ne ka'tu rapa morokon kurita wararo o'ka'tonon otykon poko auranano anyry'pa kywairykon nan?

⁴ Moropangon kurita wararo o'ka'tonon otykon poko auranano yry man jako, mo'karon Tamusi wyinonokon ekosa u'ku'non kari'na mandy'mota'ton ipoko auranatonon me?

⁵ Awepy'i'toto'ko'me ero wara wykaje. Amy oty uku'nen kari'na waty paio nan ara'naine, amykon o'win e'i'non Kristus wyinonokon erekuru aike'kato'me i'wa?

⁶ Uwa paio! Mo'ko o'win amy Kristus wyinono te mo'ko Kristus wyinono ta'sakary wyino tywo-sajomatopo upijan. Itaka ro amy Kristus wyino e'ipyn upijaton taijomanamon me.

⁷ Moro ase'wa awosajomato'kon auranano upipotyry roten ajemapojaton terapa. O'tono'me ko yja'wan me ajenarykon 'ne ka'tu anapo'i'pa mandon? O'tono'me ko ajamono'keine 'ne ka'tu oty wairy anapo'i'pa mandon?

⁸ Amyjaron te yja'wan me kari'na menaton. Amono'keine oty mypojatton. Itaka ro Kristus wyinonokon aja'sakarykon moro wara myjaton.

9 Moro Tamusi nundymary taka ito'pa mo'karon emambo'non kari'na wairy man anukuty'pa ka'tu mandon? Kytomu'mapoton! Mo'karon wararo roten wokury, worry maro aitonon kari'na, mo'karon ikapy'san tamusi amyikanamon, mo'karon taporitonone aino any'manamon, mo'karon worry wara aitonon pyitonon, mo'karon pyito maronokon uwapoto'san wokuryjan,

10 mo'karon monatatonon, mo'karon kumi'mangon, mo'karon tywetyngamon, mo'karon ta'sakarykon ety any'manamon, mo'karon manamangon enapa ito'pa kynaita'ton moro Tamusi nundymary taka.

11 Amykon ara'nanokon moro wara uwapo tywaje mandon. Erome te iru'pyn me tyku'mi'se mandon. Tamusi wyinonokon me tyje mandon. Tamamboramon me tyje mandon mo'ko Jopoto Jesus Kristus pori'tory 'wa, mo'ko kytamusirykon a'kary pori'tory 'wa enapa.

Ja'munano wairy Tamusi 'wano me

12 Amy paio oty kapyry a'koto'pa man y'wa. Amykonyombo oty kapyry te iru'pyn oty anyry'pa man. Amy paio oty kapyry a'koto'pa man y'wa. Amy paio oty 'wa te atundymapo'pa waitake.

13 Moro arepa man moro uwembonano 'wano me. Moro uwembonano rapa moro arepa 'wano me man. Tamusi te okororo erokon aike'katan. Moro ja'munano te wararo roten o'to aito'man me kapyn man. Mo'ko Jopoto 'wano te moro man. Mo'ko Jopoto rapa, moro ja'munano 'wano mo'ko man.

14 Tamusi 'wa mo'ko Jopoto tawongapo rapa man mo'karon iromby'san wyino. Kawongapota'ton enapa typori'tory ta.

15 Morokon aja'mungon wairy anukuty'pa mandon mo'ko Kristus ja'mun poko? Mo'ko Kristus ja'mun pokonokon iro ke sipinatan amy wararo roten aitoto ja'mun pokonokon me terapa yto'ko'me? Uwa pore!

16 Mo'ko wararo roten aitoto woryi maro aitoto wokyry ja'mun wairy o'win mo'ko woryi ja'mun maro anukuty'pa ka'tu mandon? Tymero irombo man: Mo'karon okonokon kari'na o'win ja'munano kynaita'ton.

17 Mo'ko Jopoto maro aitoto te o'win a'kanano imaro man.

18 Wararo roten wokyry, woryi poko kytaiton. Pa'poro morokon amykon terapa tykapymykon yja'wanganon otykon kari'na ja'mun anija'wanga'pa man. Mo'ko wararo roten woryi pokonomanen wokyry te aseke moro tyja'mun yja'wanganon.

19 Anukuty'pa ka'tu mandon moro aja'mungon wairy mo'ko otaine amandoto Tamusi nyry'po a'kanano auty me? Aseke o'wanokon me kapyn awairykon anukuty'pa mandon?

20 Tapeka'se irombo mandon. Iro ke ko'wu Tamusi ety awongatoko aja'mungon ke.

7

Moro aimyno moro aimy'pa aino maro

¹ Erome te ko'wu morokon y'wa animero'san poko wykaje. Iru'pa man woryi poko e'i'pa amy wokyry wairy.

² Wararo tywairy pona te 'kuru pa'poro wokyry wairy man aseke typyke. Pa'poro woryi wairy enapa man aseke tyinone.

³ Mo'ko wokyry 'wa mo'ko typyty ja'mun nisanory yry man i'wa. Iwara enapa mo'ko woryi 'wa mo'ko tyino ja'mun nisanory yry man i'wa.

⁴ Mo'ko woryi aseke tyja'mun jopotory me e'i'pa man. Mo'ko ino te ija'mun jopotory me man. Iwara enapa mo'ko wokyry aseke tyja'mun jopotory me e'i'pa man. Mo'ko ipyty te ija'mun jopotory me man.

⁵ Ase'wa aja'mungon kysaijomaton. Ase'wa ajaurangon epopo'poto roten o'waine, a'si 'ko akore'pe kytepokonomaton, Tamusi 'wa ajauranato'ko'me. Moro pa'po me te ase'wa rapa aitoko. Ijako irombo mo'ko Satan moro ru'me awaitopo ta ajapyiry poko kyne'kutan.

⁶ Ajepano'to'ko'me ero wara wykaje o'waine. Amy oty poko te awyry'karykon 'se'pa wa.

⁷ Pa'poro kari'na wairy 'se rypo wa ywara. Tamusi 'wa te pa'poro kari'na 'wa typo oty tyje man, mo'se 'wa ero oty, mo'ky 'wa amy terapia oty.

⁸ Mo'karon ipykepy'san, mo'karon inongepy'san 'wa enapa te ero wara wykaje: Iru'pa man o'win upu'po emamyrykon jako ywara.

⁹ Moro o'win upu'po amano apyiry upiry jako te ty'waine, oro naimysen. Woryi sanory 'wa, wokyry sanory 'wa awory ko'po 'ne ka'tu rapa moro aimyno iru'pa man.

¹⁰ Mo'karon aimy'san 'wa te wykaje, uwa, awu kapyn, mo'ko Jopoto te kynganon: mo'ko worryi 'wa tyino nondary kapyn man.

¹¹ Ise'me mo'ko tyino nonda'poto i'wa, inondary kapyn noro man. Itory rapa pai man mo'ko tyino 'wa. Iwara enapa mo'ko wokyry 'wa typyty nondary kapyn man.

¹² Mo'karon amykon terapia 'wa te wykaje awu (mo'ko jopoto auranymbo kapyn ero man): Amy Kristus wyinono wokyry a'ta amy Kristus wyino e'ipyn worryi maro, irombo mo'ko worryi 'wa iru'pa mo'ko wokyry maro tamamyry epory jako, mo'ko wokyry 'wa inondary kapyn man.

¹³ Amy Kristus wyinono worryi a'ta amy Kristus wyino e'ipyn wokyry maro, irombo mo'ko wokyry 'wa iru'pa mo'ko worryi maro tamamyry epory jako, mo'ko worryi 'wa tyino nondary kapyn man.

¹⁴ Mo'ko Kristus wyino e'ipyn wokyry irombo Tamusi wyinono me tyje man mo'ko worryi maro iwairy 'wa. Mo'ko Kristus wyino e'ipyn worryi enapa Tamusi wyinono me tyje man mo'ko wokyry maro iwairy 'wa. Ijako irombo mo'karon o'makon ikoroka'pa naitory. Erome te Tamusi wyinonokon me mandon.

¹⁵ Typyty, tyino nondary 'se mo'ko Kristus wyino e'ipyn a'ta te, oro ninondan. Moropan oty ta mo'ko Kristus wyinono wokyry, worryi pai imy'pa man. Tamusi 'wa tyko'ma mandon sara'me ajemando'ko'me.

¹⁶ Muku'san 'kare, worryi, mo'ko oino aijomary man o'wa. Amoro pai, wokyry, muku'san 'kare

mo'ko apyty aijomary man o'wa.

17 Moro ainondano rato te pa'poro kari'na emamyry man mo'ko Jopoto 'wa tamangary wararo, Tamusi 'wa tyko'mary jako tywe'i'po wararo. Iwara ro pa'poro mo'karon aito'kon po Tamusi na'nanopy'san semepaton.

18 Tamusi 'wa tyko'mary uwaporo amy y'koto'poto, oro uta'kary poko e'ku'pa nainen. I'koto'pa tyko'ma amy a'ta, i'koto'pa nainen.

19 Moro ty'koto aino, moro i'koto'pa aino pai poto me kapyn man. Tamusi wykato'konymbokapyry te poto me 'ne man.

20 Oro pa'poro kari'na moro Tamusi 'wa tyko'mary jako tywe'i'po wara ro nainen.

21 Amy taporemynen pyitonano me tywaije aja'ta moro ako'mary jako, moro poko kytesykai. Amy oma a'ta enapa te mo'ko ajaporemwyino awo'kato'me, apyiko moro oma.

22 Mo'ko Jopoto niko'ma'po taporemynen pyitonano irombo aporemyma tyje i'wa man tokosa. Iwara enapa mo'ko tyko'mary jako aporemymynymbom'ko Kristus naporemymyndo'po me terapa man.

23 Tapeka'se mandon. Kari'na naporemymyndo'san me kytaiton.

24 Yja'sakarykon, oro pa'poro kari'na moro tyko'mary jako tywe'i'po wara ro nainen Tamusi embata.

Mo'karon aimy'non uruto'kon

25 Mo'karon aimy'pa na'sen aitonon poko amy Jopoto auranymbowaty man yjekosa. Amy Jopoto

туру'popory nyry'po тамыikaporen ме те асеке
ywонумengary syja.

²⁶ Moro eromeno awosin pan amano ta iru'pa
moro ino'ma, ipy'pa kari'na wairy sepoja.

²⁷ Typyke aja'ta, mo'ko apyty nondary 'se kyte'i.
Ipy'pa aja'ta, apytary 'se kyte'i.

²⁸ Ise'me apytary jako yja'wan oty anikapy'pa
mana. Amy amyija yinondary jako, yja'wan oty
anikapy'pa man. Mo'kopangon 'wa te otykon
awosin pe kynaitan. Morokon 'wa te 'kuru aje-
porykon 'se'pa wa.

²⁹ Ero wara ywyka'po moro man,
yja'sakarykon: Kyniko'manjan terapa. Iro ke
ko'wu mo'karon typykamon wokuryjan emamyry
man ipy'non wara.

³⁰ Mo'karon atamotonon wairy man atamo'non
wara. Mo'karon tawa'poramon wairy man
ewa'po'non wara. Mo'karon opeka'tonon wairy
man opekaty'non wara.

³¹ Mo'karon ero nono tu'ponokon otykon poko
aitonon wairy man ipokoine e'i'non wara. Moro
eromeno nonombo irombo kynuta'san.

³² Otykon poko rypo te awesykarykon 'se'pa wa.
Mo'ko ipypyn pa'poro moro tywonumengary yjan
mo'ko Jopoto emamin tu'ponaka. One wara mo'ko
Jopoto ewa'porory man poko kynonumenganon.

³³ Mo'ko typyken te moro tywonumengary yjan
ero nono tu'ponokon otykon tu'ponaka. One
wara mo'ko typyty ewa'porory man poko kynon-
umenganon.

³⁴ Iwara te moro iwонumengary o'win e'i'pa
man. Amy inomyn worryi, amy aimy'pa na'nen

aitoto amyija'ko pai pa'poro moro tywonumengary yjan mo'ko Jopoto emamin tu'ponaka. One wara pa'poro tyja'mun maro, ta'kary maro enapa i'wano me imero tywairy man poko kynonumenganon. Mo'ko tyinonen worryi te moro tywonumengary yjan ero nono tu'ponokon otykon tu'ponaka. One wara tyino ewa'porory man poko kynonumenganon.

³⁵ Erokon pa'poro sekari'sa o'waine ajepano'to'ko'me, aja'kototo'ko'me kapyn te. Iru'pa te imero ajemamyrykon 'se wa. Amy rapa oty poko onumenga'pa mo'ko Jopoto emamin tu'ponaka awotyrykon 'se wa.

³⁶ Yja'wan me te mo'ko tynipynary amyija enary ekanopyry jako amy 'wa, aseme noro uwapotombo me iwairy ke, inondary man wairy ke rypo enapa, oro moro tynisanory oty ka'nen. Oro naimysen. Yja'wan oty anikapy'pa man.

³⁷ Tyweja'nakary taro amy a'ta te, aniwry'ka'pa amy oty a'ta, anundy'ma'pa amy oty sanory a'ta, mo'ko tynipynary amyija kura'mary man yry'poto enapa i'wa tyturu'po ta, iru'pyn oty ka'san.

³⁸ Iro ke ko'wu mo'ko typyty me mo'ko tynipynary amyija apyinen iru'pyn oty ka'san. Mo'ko anapyipyn te iru'pyn oty ka'san 'ne ka'tu rapa.

³⁹ Amy worryi tymy man iromby'pa ro'kon mo'ko tyino a'ta. Mo'ko tyino romby'poto te tyinondary taro rapa man, tynisanorymbo wokyry ke. Jopoto wyinono me te mo'ko inondatopo wairy man.

⁴⁰ Inonda'pa a'ta te sara'me 'ne ka'tu rapa man. Moro wara sepoja awu. Ymaro enapa mo'ko Tamusi a'kary wairy suku'sa.

8

Ikapy'po tamusi 'wa yry'san tonomy onory

¹ Erome yjauranary 'se wa mo'karon ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy poko. Moro poko oty ukutyry taro pa'poro kytaton. Moro oty ukutyry te kari'na ypojan tywotamyikake. Moro aipynano te kari'na pori'tomanon.

² Amy 'wa oty ukutyry ekanopyry jako ty'wa, oty me 'ne moro oty ukutyry wairy anukuty'pa na'sen man.

³ Amy 'wa Tamusi pynary jako te, Tamusi 'wa mo'ko ro tuku'se man.

⁴ Mo'karon ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy onory poko ko'wu wykaje: Uwa amy ikapy'po tamusi wairy kysuku'saton ero nono tu'po. Uwa amy rapa tamusi wairy kysuku'saton, mo'ko o'win'kono Tamusi rato.

⁵ Kapu ta ro rypo, ero nono tu'po enapa tamusikon ekari'saton kari'na. Pyime ro rypo tamusi me inekarityrykon mandon, jopoto me inekarityrykon enapa.

⁶ Ky'waine te o'win roten tamusi man: mo'ko kyjummykon. Mo'ko ro pa'poro oty undy me man. Mo'ko 'wanokon me ro enapa kytaton. O'win roten enapa Jopoto ky'waine man: Jesus Kristus. Mo'ko upu'po me ro pa'poro oty tyka'se man. Mo'ko upu'po me ro enapa kamanjaton.

⁷ Pa'poro 'ne te kari'na ero anukuty'pa man. Amykonymbo erome noro tyturu'san ta tamepanje imero mandon mo'karon ikapy'san tamusi poko. Iwara ro mo'ko i'waine yry'san tonomy onory jako ty'waine, ikapy'san tamusi erepariy ja'ta noro kynekano'saton. Iro ke ro

mo'ko tonomy onory kynamiromo'katon. Ru'me noro moro iwonomengarykon man.

⁸Tonomy onory te Tamusi 'wa karo'paine kynaitan. Tonomy anono'pa kywairykon pato, yja'wan taka ito'pa kytaita'ton. Tonomy onory pato enapa ky'waine, moro kywairykon ko'po iru'pyn taka ito'pa kytaita'ton.

⁹Tuwaro te aitoko mo'karon ru'mangon emapory pona moro ajainaine oty wairy 'wa.

¹⁰Amoro pai oty uku'nen me mana. Amy ikapy'po tamusi auty ta pai mendametake. Moro po ro ajene'poto amy ru'man ituru'po aja'sakary 'wa, apokuma'pa naitan mo'karon ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy onoto'me, i'se'pa tywairy se'me rypo?

¹¹Moro o'wa oty ukutyry ro mo'ko ru'man aja'sakary uta'kapojan, mo'ko Kristus romo'topombo aja'sakary.

¹²Moro wara aja'sakarykon embata yja'wan me awairykon jako, moro ru'man ituru'po any'mary jako o'waine, Kristus embata yja'wan me maijaton.

¹³Iro ke ro moro y'wa tonomy onory 'wa mo'ko yja'sakary emapory jako, waitake roten tonomy anono'pa. Mo'ko yja'sakary emapory 'se'pa wa.

9

Apojoma'san nepory manombo oty

¹Amy kari'na aina e'ipyn wokyry kapyn awu wan? Amy apojoma'po kapyn awu wan? Mo'ko Kyjopotorykon Jesus anene'pa tywaije wan? Yjemaminatopombo kapyn amyjaron mandon mo'ko Jopoto ta?

² Amykonyombo 'wa ro rypo apojoma'po me e'i'pa wa. O'waine te 'kuru moro wara wa. Apojoma'po me ywairy menepojaton amyjaron mo'ko Jopoto ta.

³ Mo'karon apojoma'po me ywairy menganamon 'wa ero syja ywosaijomatopo me:

⁴ Na'na 'wa ka'tu tarepary apyiry manombo kapyn nan?

⁵ Na'na 'wa ka'tu amy Kristus wyinono worryi aropotyry manombo kapyn nan tymaro, apo'i'poto tpyty me? Mo'karon amykon terapa apojoma'san irombo, mo'karon Jopoto piryjan, mo'ko Kefas enapa tpytykon aropo'saton tymaroiné.

⁶ Na'na, awu Barnabas maro, na'na roten emaminary ka'tu nan aseke?

⁷ Nokypan warinu pokono ko aseke nopemanon? Nokypan winu me tykapymy wonatopo ponen ko moro tynipomy'po epery anenapy'pa nan? Nokypan kapara enenen ko mo'karon tynenerykon kapara manatyry aikuru anenyry'pa nan?

⁸ Kari'na wonumengary wara roten ka'tu yjaurananon? Iwara 'kare moro omenano mero'po enapa yka'pa nan.

⁹ Moro Moses nimerop'o omenano karetary ta irombo tymero man: Amy paka 'wa aresi werikary jako, anindamy'pa maitake. Tamusi ka'tu mo'karon paka poko no'po'san?

¹⁰ Ky'wanokon me kapyn moro wara tymero nan? Ky'wanokon me irombo tymero man:

Mo'ko maina uringanen, mo'ko wonatopo werikanen enapa kynemaminaton moro ty'waine moro wonatopo epery amy apyiry momokyry ta.

¹¹ A'kanano wyinonokon otykon ponon na'na o'waine. Yja'wan me iro ke nan na'na 'wa morokon ja'munano nisanory otykon potyry awyinoine?

¹² Mo'karon amykon terapa 'wa morokon otykon epery man a'ta, na'na 'wa moro ko'po 'ne ka'tu rapa eperykon manombo kapyn nan? Morokon otykon anupi'pa te na'na ne'i. Amy paio oty poko te na'na esyka'pa man, moro Kristus ekapory ekarityry a'kotory pona.

¹³ Anukuty'pa ka'tu mandon mo'karon Tamusi auty ta amaminatonon 'wa moro tamaminato'kon po ro tareparykon epery? Anukuty'pa enapa mandon mo'karon Tamusi 'wa tymy apo'ny po amaminatonon 'wa moro Tamusi 'wa tymy wyino amy epery?

¹⁴ Iwara enapa mo'ko Jopoto 'wa tyje man moro iru'pyn oka ekari'namon 'wa moro iru'pyn oka wyino tareparykon epery man.

¹⁵ Awu te amy paio y'wano man oty anupi'pa wa. Ero animero'pa wa moro oty epoto'me y'wa. Moro oty upiry ko'po 'ne ka'tu rapa yrombyry iru'pa nairy. Uwa, amy paio kari'na moro ywotamyikatopo pinary upitan.

¹⁶ Ywotamyikato'me waty man moro y'wa moro iru'pyn oka ekarityry. Ekarityry y'wa man. Amy o'to rapa ywairy supija. Je'tun pe pore y'wa nairy, moro iru'pyn oka anekarity'pa ywe'i'pomboto.

17 Aseke ynisanory me ekarity'pomboto y'wa, yjepemary manombo nairy. Aseke i'se ywait-opombo kapyn te ero man. Jopoto 'wa yjapojo-matopo te ero man.

18 Oty ko iro ke yjepety me nan? Yjepety me man moro epema'pa moro iru'pyn oka ekarityry y'wa. Moro iru'pyn oka ekarityry nyry manombo oty anupi'pa pairo wa.

19 Amy pairo kari'na aina waty wa. Pa'poro kari'na pyitory me te we'i, pyime imero kari'na yto'me y'wa Kristus wyinonokon me.

20 Mo'karon Simosu ekosa amy Simosu wara ro ywe'i'po, Simosu yto'me y'wa Kristus wyinonaka. Awu omenano mero'po upi'no e'i'pa wa. Ise'me te amy upi'nono wara ro ywe'i'po, mo'karon upi'nonokon yto'me y'wa Kristus wyinonaka.

21 Mo'karon omenano mero'po anukuty'non ekosa amy omenano mero'po anukuty'pyn wara ro y'we'i'po, mo'karon omenano mero'po anukuty'non yto'me y'wa Kristus wyinonaka. Tamusi nyry'po omenano 'wa epanama'pa ywe'i'po waty moro kynakon. Kristus nyry'po omenano upi'no te wakon.

22 Mo'karon ru'mangon ekosa ru'me ywe'i'po, mo'karon ru'mangon yto'me y'wa Kristus wyinonaka. Pa'poro kari'na ekosa pa'poro roten ywe'i'po, pa'poro rypo epano'to'ko'me.

23 Moro iru'pyn oka upu'po me pa'poro o'to waija, y'wa enapa epery epoto'me.

24 Muku'saton waty amy aka'nuno poko e'kuno ta pa'poro mo'karon aka'nundonon eka'numyry, irombo te o'win roten amy 'wa moro e'kutopo apyiry? Iro ke ko'wu ajeka'nundoko, moro

e'kutopo apyito'me.

²⁵ Pa'poro e'kutoto 'wa otykon nondary man. Mo'karon amy uta'toto man u'mari poko moro wara kynaijaton. Ky'karon te amy utapypyn man roten u'mari poko moro wara kytaijaton.

²⁶ Iro ke ko'wu awu typo roten eka'numy'pa wa. Amy typo roten tainary amo'mere'ko'po emanen o'wo'matoto kapyn enapa awu wa.

²⁷ Uwa! Moro yja'mun semepangapoja moro ynisanory oty ka'to'me i'wa. Amykon terapa kari'na 'wa moro e'kuno ekaro'po wyino y'wa, ykary 'se'pa wa.

10

Israel pajanyambo poko omepatoko

¹ Amy oty ukutyry 'se te wa o'waine, yja'sakarykon, mo'karon kytangon poko. Moro kapurutu upi'no tywaije mandon pa'poro. Pa'poro i'waine moro tuna typato man.

² Pa'poro tatyka mandon Moses wena'po tanokon me moro kapurutu ta ro, moro tuna ta enapa.

³ Pa'poro i'waine mo'ko inoro noro a'kanano wyinono arepa tana'se man.

⁴ Pa'poro i'waine mo'ko inoro noro a'kanano wyinono tuna tanyje man. Amy a'kanano wyinono iwekenanamon topu 'wa ro tuna ke tupa tywaije mandon. Moro topu ro Kristus mo'ko tywaije man.

10:1 Exodus 13:21-22, Exodus 14:22-29

10:3 Exodus 16:35

10:4 Exodus 17:6, Numeri 20:11

⁵ Ise'me Tamusi pyime amykon kytangon poko ewa'po'pa tywaije man. Mo'karon ro moro pototo 'su wo'i ta ty'ma'se mandon.

⁶ Pa'poro morokon otykon moro wara tywaije man ipokoine kywore'no'to'ko'me yja'wanganon otykon kapyry poko onumenga'pa kywaito'ko'me, iwe'i'san wara.

⁷ Ikapy'san tamusi etykon awonganamon me ro rypo kytaiton, amykonymbowei'san wara ira'naine. Mo'karon ro moro imero'po wara tywaije mandon:

Mo'karon kari'na wotandy'mo'san tywendameto'ko'me. Irombo awomy'san tyweserepekato'ko'me.

⁸ Wararo wokyry, worryi maro kytaiton, amykonymbowei'san wara ira'naine. Wararo wokyry, worryi maro tywei'san ke ro o'win kurita roten o'win-kari'na itu'ponaka oruwa dusun me ty'ma'se mandon.

⁹ Mo'ko Kristus* kysu'kuton, amykonymbowei'san wara ira'naine. Tamusi u'ku'po ke ro i'waine okoju 'wa ty'ma'ka mandon.

¹⁰ Toruke kytaiton, amykonymbowei'san wara ira'naine. Toruke iwe'isan ke ro mo'ko kari'na y'ma'kanen Tamusi apojon 'wa ty'ma'ka mandon.

¹¹ Morokon otykon 'wa ro mo'karon topoje mandon, amykon terapa kari'na wore'no'to'me.

10:5 Numeri 14:29,30 **10:6** Numeri 11:4 **10:7** Exodus 32:6

10:8 Numeri 25:1-18 * **10:9** Amykon 'wa 'Jopoto' tymero man moro 'Kristus' y'petakan me. **10:9** Numeri 21:5-6 **10:10** Numeri 16:41-49

Ko'mapo'to'kon me tymero man, tyse waty terapa moro i'matyry wyino kywairykon ke.

¹² Iro ke ro mo'ko pyre okano'toto wairy man tuwaro tywomapotyry pona.

¹³ Kari'na napyiry ko'po kapyn moro aju'kuto'kon man. Tamusi tamyikapore man. Apori'torykon ko'po aju'kupo'paine kynaitan. Moro aju'kurukon jako ako'ponomapo'paine kynaitan moro aju'kuto'kon 'wa.

O'win perere, o'win ja'munano

¹⁴ Iro ke ro, ynipyarykon, morokon ikapy'san tamusi ety awongary wyino tyse aitoko.

¹⁵ Oty uku'namon 'wa irombo yjauranaje. Iro ke ro aseke uku'toko moro o'to ywykary.

¹⁶ Moro Tamusi ety awongatopo sapera, moro ipoko Tamusi ety kysawongaton iro o'win kywairykon anenepo'pa nan mo'ko Kristus mynuru maro? Moro kyni'sakarykon perere o'win kywairykon anenepo'pa nan mo'ko Kristus ja'mun maro?

¹⁷ O'win moro perere wairy ke, pa'poro ky'karon o'win ja'munano me kytaton, moky ro rypo ka'taine. Pa'poro ky'wanokon me irombo moro o'wino perere man.

¹⁸ Mo'karon Israel pajanyombo 'wa o'po'toko. Mo'karon Tamusi 'wano me iwo'po amy ononamon o'win e'i'pa nandon mo'karon Tamusi 'wa mo'ko tywomy aronamonymbo maro?

¹⁹ Oty ekarityry 'se ko wan? Amy ikapy'po tamusi 'wa yry'po tonomy wairy amy oty me? Amy ikapy'po tamusi wairy amy noky me?

²⁰ Uwa pore! Morokon tynyrykon otykon yjaton ewa'rumy 'wa. Tamusi 'wa kapyn te kynyjaton. Mo'karon ewa'rumy maro te o'win awairykon 'se'pa wa.

²¹ Mo'ko Jopoto saperary tano enyry jako o'waine, mo'karon ewa'rumy saperary tano enyry kapyn o'waine man. Mo'ko Jopoto ereparary apo'ny po awendamerykon jako, mo'karon ewa'rumy ereparary apo'ny po awendamerykon kapyn man.

²² Mo'ko Jopoto ere'kopory 'se te ka'tu kytaton? Iko'po ka'tu pari'pe kytokano'saton?

Amykonyombo oty wairy pori'tomato'pa

²³ Amy paio oty kapyry a'koto'pa man y'wa. Amykonyombo oty kapyry te iru'pyn oty anyry'pa man. Amy paio oty kapyry a'koto'pa man y'wa. Amykonyombo oty te pori'tomato'pa man.

²⁴ Amy paio kari'na uwaponaka aseke tytory poko o'mika'pa nainen. Ta'sakary yry poko te uwaponaka no'mikan.

²⁵ Pa'poro moro oty ekaramatopo po takaramamy tonomy onotoko. Kytoturupoi oty me mo'ko tonomy wairy poko. Moro oty aturu'po anamiromo'ka'pa nainen.

²⁶ Ero nono irombo pa'poro moro tytu'pono maro, Tamusi otyry moro man.

²⁷ Amy Kristus wyino e'ipyn 'wa ako'ma'sando, irombo awyto'sando, pa'poro moro i'wa ajupato'kon onotoko. Kytoturupoi oty me mo'ko tonomy wairy poko. Moro oty aturu'po anamiromo'ka'pa nainen.

²⁸ Amy wykary jako te o'waine: “Amy ikapy'po tamusi 'wa yry'po tonomy mo'ko man”, kysonoton, mo'ko ekari'nenymbo upu'po me, moro turu'ponano upu'pome enapa.

²⁹ 'Aseke aturu'po 'wa ajamiromo'kary pona' yka'pa wa, mo'ko aja'sakary turu'po te. O'tono'me ko moro amy oty 'wa aja'sakary amiromo'kary moro ajaina oty wairy a'kototan?

³⁰ Tamusi ety sawongaje moro ynonory tonomy poko. One wara ko iro ke kari'na yja'wan me nykatan y'wa, moro y'wa Tamusi ety awongatopo poko?

³¹ Iro ke ko'wu tonomy onory jako o'waine, tuna enyry jako pai o'waine, pa'poro o'to awairykon jako pai, pa'poro o'to aitoko Tamusi ety awongato'me.

³² Mo'karon Simosu te, mo'karon Griek, mo'karon Tamusi na'nanopy'san enapa kysamiromo'katon.

³³ Ywairy wara aitoko. Awu pa'poro o'to ywairy ta pa'poro kari'na ewa'porory su'kuja. Uwaponaka aseke ywytory poko o'mika'pa wa. Uwaponaka te mo'karon pyimanokon kari'na yry poko we'kuja, uta'no wyino unendo'ko'me.

11

¹ Ywairy wara aitoko. Awu rapa Kristus wairy wara waija.

Mo'ko woryi u'jondy

² Tawa'pore imero wa apokoine, pa'poro oty ta awonumengarykon ke ypoko, morokon y'wa ajemepato'konymba apyiry ke enapa o'waine.

³ Ero ukutyry 'se te 'kuru o'waine wa: pa'poro wokyry jopotory me mo'ko Kristus man. Mo'ko woryi jopotory me mo'ko wokyry man. Mo'ko Kristus jopotory me mo'ko Tamusi man.

⁴ Tu'jondyne amy wokyry auranary jako Tamusi 'wa, Tamusi auran uku'pory jako pai i'wa, mo'ko tyjopotory py'i'topojan.

⁵ U'jondy'ma amy woryi auranary jako Tamusi 'wa, Tamusi auran uku'pory jako pai i'wa, mo'ko tyjopotory py'i'topojan. Moro wara ta'ta irombo asewara imero man amy u'koro'ka'po woryi maro.

⁶ Atu'jondo'pa amy woryi a'ta, oro tunsety y'kotopon. Pyiwano me te moro ta'sakotory, moro tu'koro'kary pai epory jako ty'wa, oro natu'jondon.

⁷ Mo'ko wokyry wotu'jondory kapyn man, Tamusi eneke tywairy ke, Tamusi kuranory me tywairy ke. Mo'ko woryi te mo'ko wokyry kuranory me man.

⁸ Mo'ko wokyry irombo mo'ko woryi wyino ikapy'pa tywaije man. Mo'ko wokyry wyino te mo'ko woryi tyka'se man.

⁹ Mo'ko wokyry irombo ikapy'pa enapa tywaije man mo'ko woryi upu'po me. Mo'ko woryi te tyka'se man mo'ko wokyry upu'po me.

¹⁰ Jopoto upi'no iwairy enepotopo wairy man mo'ko woryi upu'po tu'po, mo'karon Tamusi apojongon upu'po me.

¹¹ Ise'me te mo'ko Jopoto ta mo'ko wokyry worryi pyndo tywairy upijan, mo'ko worryi 'wa wokyry pyndo tywairy upiry wara enapa.

¹² Mo'ko wokyry wyino irombo mo'ko worryi kapy'po wara enapa mo'ko wokyry mo'ko worryi wyino kyno'san. Tamusi te 'kuru pa'poro oty undy me man.

¹³ Aseke ajaurangon ytoko ero poko: Iru'pa nan amy worryi auranary Tamusi 'wa u'jondy'ma?

¹⁴ Moro one wara kykapy'san roten 'kare anenepo'pa terapa o'waine nan amy wokyry ety emapory masi'pyn unsenano 'wa,

¹⁵ amy worryi ety awongary te masi'pyn unsenano 'wa. Amy u'jondy me irombo moro masi'pyn unsenano tyje worryi 'wa man.

¹⁶ Mo'ko ero yjauran arimary 'san 'wa ero wara roten ywykary 'se wa: Na'na, mo'karon aito'kon po Tamusi na'nanopy'san ro rypo amy terapa taromy omenano anukuty'pa man.

Kristus ereparry enapyry

¹⁷ Ero one wara awairykon man ekarityry jako y'wa, amy noro oty poko aje'marykon 'se wa. Moro ase'wa awopyrykon yja'wan oty ene'san o'waine iru'pyn oty enepyry ko'po.

¹⁸ Koromono me ero sekari'sa o'waine: Setai o'win e'i'pa awairykon Tamusi na'nanopy'san me moro ase'wa awopyrykon jako. Ero ro a'si 'ko samyikaje.

¹⁹ Moro ase'wa waty aino wairy ro man ara'naine, mo'karon tamyikaporamon wonepoto'me enapa ara'naine.

²⁰ Mo'ko Jopoto ereparry tiro mena'saton, moro ase'wa awopyrykon jako.

21 Moro awendamerykon jako aja'sakarykon 'wa arepa apyiry uwaporo pa'poro arepa apyiry poko monsi'maton. Iwara o'win amy wojan ikumyry, o'win amy kynetyngjan.

22 Auty'ma 'kare mandon. Ajautykon po 'kare awendamerykon mupijaton. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san te ka'tu menu'katon? Mo'karon oty'non py'i'topory 'se ka'tu mandon? O'to ko wykatan o'waine? Ajetykon sawongatan? Ero oty poko te ajetykon anawonga'pa wa.

23 Y'wa irombo mo'ko Jopoto ero o'waine enapa ynekarity'po oty ekari'nen: moro takaramatopombo koko mo'ko Jopoto Jesus 'wa perere tanunje man.

24 Tamusi ety awonga'po wyino ty'wa, moro perere i'wa ty'sakapo'se man. Irombo tyka man: "Yja'mun ero man. O'wanokon me ro man. Ero wara aitoko, ypoko awetuwaro'mato'ko'me rapa."

25 Iwara enapa moro sapera tanunje i'wa man moro tywendame'san wyino. Tyka man: "Ero sapera moro Tamusi wykatopombo yjan rapa asery me. Moro ikatopombo pori'tomanon ro moro ymynuru. Awonyrykon wararo ero wara aitoko, ypoko awetuwaro'mato'ko'me rapa."

26 Moro perere enapyry wara ro o'waine, moro sapera wyino awonyrykon wara ro, Jesus romby'po mekarojaton rapa, iwopyry 'wa ro rapa.

27 Iro ke 'kuru mo'ko emepo'pa roten mo'ko Jopoto pererery ena'nen, isaperary wyino oty enynen u'ta kynaitan mo'ko Jopoto ja'mun poko

yja'wan me aino, imynuru poko yja'wan me aino enapa.

²⁸ Moro perere enapyry uwaporo te 'kuru, moro sapera wyino oty enyry uwaporo enapa, iru'pyn me 'ne ka'tu aseke kari'na waimengary man.

²⁹ Mo'ko Kristus ja'mun me iwairy anukutypyn irombo aseke yja'wan oty ypojan tytu'ponaka moro ty'wa perere enapyry 'wa, moro sapera wyino tywonyry 'wa enapa.

³⁰ Moro wara ro ara'naine pyime imero je'tun pe mandon, ru'me mandon. Pyime pairo tyromo'se mandon.

³¹ Aseke na'sen kywaimenga'sanyboto te, mo'ko Jopoto kymenga'paine nairy.

³² Erome te mo'ko Jopoto kymengaton. Iro ke ro kykota'maton, moro a'wembono tauran yry pona ty'wa wykokoine asewara ero nono maro.

³³ Iro ke ko'wu, yja'sakarykon, mo'ko Jopoto ereparry ena'se awopyrykon jako, aja'sakarykon imomo'toko.

³⁴ Ikumyry 'wa amy wory jako, tauty po iwendamery man. Iwara ro moro ase'wa awopyrykon yja'wan me mo'ko Jopoto anauranano'po'pa kynaitan. Morokon amykon terapa ajemepato'ko'man ko'wu ywopy'po mero o'waine sa'pendake iru'pyn me.

12

A'kanano wyinonokon otykon

¹ Morokon a'kanano wyinonokon otykon poko oty ukutyry 'se wa o'waine, yja'sakarykon.

2 Tamusi anukuty'pa noro aja'taine, moro wara roten mo'karon auranano'non tamusi 'wa tywotaropo tywaije mandon, aine?

3 Iro ke ro suku'poja o'waine: Amy paio Tamusi a'kary nauranano'pory kari'na "Oro Jesus nuta'nen!" yka'pa kynaitan. "Jesus Jopoto me man" yka'pa ro rypo amy kari'na kynaitan, taro'pa Tamusi a'kary a'ta.

4 Pyime mo'ko Tamusi a'kary nyrykon otykon man. Mo'ko ynamon te 'kuru o'win roten man, mo'ko inoro noro Tamusi a'kary.

5 Pyime morokon pyitonano emamingon man. O'win te man mo'karon pyitonano Jopotory.

6 Pyime morokon pori'tonano man. Mo'ko inoro noro Tamusi te 'kuru pa'poro kari'na pori'tomanon.

7 Pa'poro ita tywonepotopo kari'na ta te mo'ko Tamusi a'kary kynonepojan pa'poro kari'na epano'to'me.

8 Mo'ko o'win amymbo auranano'pojan mo'ko Tamusi a'kary tywonumengapore. Mo'ko o'win amymbo auranano'pojan te mo'ko inoro noro Tamusi a'kary oty uku'nen me.

9 Amymbo 'wa oty amyikapojan imero mo'ko inoro noro Tamusi a'kary. Amymbo 'wa je'tun pangon kura'mapojan mo'ko inoro noro Tamusi a'kary.

10 Amymbo yjan pori'tonano eneponen me. Amymbo yjan Tamusi auran uku'ponen me. Amymbo yjan yja'wangon akywano uku'nen me. Amymbo auranano'pojan ukuty'non roten

auranano ta. Amymbo yjan o'to tauro'po me morokon auranano wairy ekari'nen me.

¹¹ Pa'poro erokon otykon te 'kuru mo'ko inoro noro a'kanano emamin erokon man. Pa'poro kari'na emaminano'pojan te amy me terapa, i'se tywairy wara ro.

O'win ja'munano tanokon

¹² Amy ja'munano wara mo'ko Kristus man. Morokon o'win amy ja'munano pokonokon, itanokon enapa pyime man. Morokon pyimanokon amy ja'munano pokonokon, itanokon enapa o'win amy ja'munano me man.

¹³ Iwara enapa ky'karon pa'poro o'win a'kanano ta tatyka kytaton o'win ja'munano me. Simosu me, Griek me, taporemynamon pyitonano me, aporemymyngon me pai kywairykon ita waty man. O'win a'kanano 'wa pa'poro tapyije kytaton.

¹⁴ Moro ja'munano ta enapa irombo o'win roten itano e'i'pa man. Pyime te morokon itanokon man.

¹⁵ Moro pupunano wykary jako pai "Ainanano me kapyn ywairy ke, moro ja'munano ta kapyn awu wa", moro pupunano iro ke moro ja'munano ta kapyn nan?

¹⁶ Moro pananano wykary jako "Onunano me kapyn ywairy ke, moro ja'munano ta kapyn awu wa", moro pananano iro ke moro ja'munano ta kapyn nan?

¹⁷ Onunano me roten pa'poro moro ja'munano a'ta, one wara ko nepanamary? Pananano me

roten pa'poro moro ja'munano a'ta, one wara ko oty po'nukuru?

¹⁸ Tamusi 'wa te 'kuru pa'poro morokon ja'munano tanokon tyje man tywaitopone moro ja'munano ta, tynisanory wara ro.

¹⁹ Pa'poro morokon otykon a'ta o'win roten moro ja'munano tano oty me, one wara ko ja'munano me nairy?

²⁰ Pyime te 'kuru morokon ja'munano tanokon man. O'win te man moro ja'munano.

²¹ Moro onunano tykary upijan moro ainanano 'wa "O'se'pa wa". Iwara enapa moro upu'ponano tykary upijan moro pupunano 'wa "O'se'pa wa".

²² Moro ko'po 'ne ka'tu rapa morokon ru'me kynekanopyrykon kyja'mungon tanokon otykon wotamonopyry waty man imero.

²³ Morokon kyja'mungon tanokon, morokon kawo anapo'i'pa kytaton irokon poko 'ne ka'tu rapa iru'pa kytaton. Morokon pyiwano mangon kyja'mungon tanokon otykon 'ne ka'tu rapa kysikura'maton.

²⁴ Morokon kurangon kyja'mungon tanokon otykon kura'mary waty man. Tamusi 'wa tameronokon otykon moro ja'munano tanokon me tyje man. Moro po'pono itano poko 'ne ka'tu rapa te iru'pa man,

²⁵ morokon itanokon wotaripapyry pona. O'win iwonomengarykon 'se man ase'wano me.

²⁶ Je'tun pe o'win amy itano a'ta, pa'poro morokon itanokon enapa moro je'tunano apojaton. O'win amy itano ety awongary jako, pa'poro morokon itanokon enapa ta'wapore mandon.

²⁷ Kristus ja'mun amyjaron mandon. Ija'mun tanokon me mandon.

²⁸ Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na Tamusi 'wa amykonymbo tyje man, koromo 'ne apojoma'san me, ijokonory me tauran uku'ponamon me, ijuwanory me amepanamon me, irombo pori'tonano enepanamon me, irombo je'tun pangon kura'manamon me, ta'sakarykon epano'namon me, oty undymanamon me, ukuty'non roten auranano ta auranatonon me enapa.

²⁹ Pa'poro 'kare apojoma'san me nandon. Pa'poro 'kare Tamusi auran uku'ponamon me nandon. Pa'poro 'kare amepanamon me nandon. Pa'poro 'kare pori'tonano enepojaton.

³⁰ Pa'poro 'kare i'waine je'tun pangon kura'mapojan mo'ko a'kanano. Pa'poro 'kare nauranaton ukuty'non roten auranano ta. Pa'poro 'kare o'to tauro'po me morokon auranano wairy ekari'saton.

³¹ E'kutoko te morokon potonon 'ne ro Tamusi a'kary nyry otykon apyiry poko.

Amy oma 'ne ka'tu te senepoja o'waine, moro pa'poro erokon ko'po man iro.

13

Moro aipynano

¹ Pa'poro ero nono tu'ponokon auranano ta, pa'poro moro kapu tanokon auranano ta enapa yjauranary jako ro rypo, aipynano anukuty'pa yja'ta te, sambura waimorykary wara wa, kambana waimorykary wara pai.

² Moro Tamusi auran uku'potopo pori'tonano a'ta ro rypo yjekosa, pa'poro atunemy'san otykon ukutyry jako ro rypo y'wa, pa'poro oty ukutyry jako ro rypo y'wa, moro y'wa Tamusi amyikary 'wa wypykon emimapory jako ro rypo, aipynano anukuty'pa yja'ta te, amy otymbo me paio e'i'pa wa.

³ Pa'poro yjotyrykonymbbo ekamyry jako ro rypo y'wa kari'na wendameto'me, moro yja'mun yry jako ro rypo y'wa ykoro'kato'me, aipynano anukuty'pa yja'ta te, otymbo ro anyry'pa man y'wa.

⁴ Moro aipynano pyi'me'ke man. Tawa'pore roten man. Emyny'ma man. Moro aipynano e'i'pa 'ne man. Atamyika'pa man.

⁵ Emepo'pa e'i'pa man. Uwaponaka aseke tytory poko o'mika'pa man. Ko'i ore'kopo'pa man. Yja'wan me tyry'poto, ipoko o'poty'pa man.

⁶ Yja'wan me kari'na enary poko ewa'po'pa man. Moro iporono oty te kynewa'poroan.

⁷ Pa'poro oty jondoan. Pa'poro oty amyikanon. Pa'poro oty wo'kapyry po kyno'po'san. Pa'poro oty ta kyneja'nakanon.

⁸ Moro aipynano aikepy'pa roten man. Moro Tamusi auran uku'porymbo kynaike'tan. Morokon ukuty'non roten auranano kynaike'tan. Oty ukutyrymbo kynaike'tan.

⁹ Pa'poro 'ne oty ukutyry kysamono'saton. Pa'poro 'ne Tamusi auran uku'pory kysamono'saton.

¹⁰ Oty we'i'ma'po mero te, morokon otykon amonopyry kynuta'tan.

¹¹ Uwapo, pitani me noro yja'ta, pitani wara ro yjauranary, pitani wara ro ywonumengary, pitani wara ro oty enery y'wa. Erome te amy uwapotombo me ywe'i'po mero, morokon pitani me yja'tanokonymbo otykon saike'kai.

¹² Erome irombo amy supikiri ta otykon kysenejaton. Morokon otykon te to'kyine kynonejan. Aire te asembata kyto'po'ta'ton. Erome pa'poro 'ne kapyn oty suku'sa. Aire te suku'take, yjukutyry wara enapa Tamusi 'wa.

¹³ Iwara ko'wu erokon oruwa kynainopojan: Tamusi amyikary, oty wairy po o'po'no, aipynano. Ira'naine te moro aipynano poto me 'ne man.

14

A'kanano wyinonokon otykon rapa

¹ Moro aipynano wena'po ta aitoko. Irombo mo'ko a'kanano nyry otykon apyiry poko e'kutoko. Moro Tamusi auran uku'pory apyiry poko 'ne ka'tu rapa te e'kutoko.

² Mo'ko amy ukutyryn auranano ta aurana-toto irombo kari'na anerupa'pa man. Tamusi erupanon te. Amy paio kari'na irombo moro auran anukuty'pa man. Mo'ko Tamusi a'kary te atukuty'non otykon poko kynauranano'pojan.

³ Mo'ko Tamusi auran uku'ponen te kari'na erupanon. Kynepano'saton. Kynurujaton. Kynipori'tomaton enapa.

⁴ Mo'ko amy ukutyryn auranano ta auranatoto aseke kynepori'tomanon. Mo'ko Tamusi auran uku'ponen te mo'karon Tamusi na'nanopy'san pori'tomanon.

⁵ Ukuty'non roten auranano ta pa'poro ajauranarykon 'se rypo imero wa. Moro ko'po 'ne ka'tu rapa te Tamusi auran uku'ponamon me awairykon 'se wa. Mo'ko Tamusi auran uku'ponen mo'ko amy ukutypyn auranano ta auranatoto ko'po man. Asewara te mandon moro o'to tauro'po me moro tauranyambo wairy ekarityry jako roten mo'ko amy ukutypyn auranano ta auranatoto 'wa, mo'karon Tamusi na'nanopy'san epano'to'me ty'wa.

⁶ Ukuty'non roten auranano ta ajerupaine ywopy'poto, yja'sakarykon, otypan oty ko ywyino mepotory? Oty pa'kanen me, oty uku'nen me pai, Tamusi auran uku'ponen me pai, amepanen me pai ajerupa'paine ywe'i'poto, otyambo ro anepory'pa maitory.

⁷ Iwara enapa morokon aimorykatonon otykon man. Enurima'pa tyre sina ety, kitara ety pai nainen. Muku'tan otypan ware etory, otypan ware morykary pai?

⁸ Atukuty'pa moro warinu kutiry ety a'ta enapa, noky ko o'wo'ma tytory man ytan?

⁹ Iwara enapa amyjaron mandon. Atukuty'pa ajauranarykon jako, one wara ko moro ajaurangon natuku'tan? Typo roten moro ajaurangon makamata'ton.

¹⁰ Ero nono tu'po pyime roten auranano man. Pa'poro auranano amy o'to tauro'po me man.

¹¹ O'to tauro'po me amy auranano wairy anukuty'pa yja'ta, mo'ko yjerupanen amy tauranworono me kynaitan y'wa. Awu i'wa enapa amy tauranworono me waitake.

¹² Iwara enapa amyjaron mandon. Mo'ko

Tamusi a'kary nyry otykon apyiry poko awo'mikarykon jako, e'kutoko 'ne ka'tu rapa morokon Tamusi na'nanopy'san porit'omato'kon otykon apyiry poko.

¹³ Iro ke ro mo'ko amy ukutypyn auranano ta auranatoto woturupory man Tamusi 'wa moro o'to tauro'po me iwairy ekari'topo poko.

¹⁴ Amy ukutypyn auranano ta irombo Tamusi 'wa yjauranary jako, mo'ko yja'kary Tamusi 'wa kynaurananon. Moro ywonumengary te oty anepory'pa man.

¹⁵ One wara ko iro ke nan? Moro Tamusi 'wa yjauranary jako, yja'kary maro Tamusi 'wa yjauranatake. Ywonumengary maro enapa te Tamusi 'wa yjauranatake. Ywaretatake yja'kary maro. Ywonumengary maro enapa te ywaretatake.

¹⁶ Aja'kary maro roten amy oty poko Tamusi ety awongary jako o'wa, one wara ko mo'ko amy roten kari'na moro ety awongatopo poko "Iwara ro man" nykatan, moro o'to awykary anukuty'pa ta'ta?

¹⁷ Iru'pa ro rypo man moro o'wa Tamusi ety awongary. Mo'ko aja'sakary anipori'toma'pa te man.

¹⁸ Tamusi ety sawongaje pa'poro ako'poine ukuty'non roten auranano ta yjauranary poko.

¹⁹ Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na te 'kuru ywonumengary maro ainatone roten o'to ywykary iru'pa sepoja amy ukutypyn auranano ta ainapatoro dusun o'to ywykary ko'po. Iwara ro mo'karon yja'sakarykon emepary taro waitake.

²⁰ Yja'sakarykon, pitanikon wara kytonumengaton. Pitanikon wara u'tano'ma aitoko.

Uwapoto'san wara te onumengatoko.

²¹ Moro omenano kareтары ta tymero man:
 “Tauranworonokon yndary 'wa oty sekari'potake mojan ero ponokon 'wa. Ise'me te y'wa epanama'pa kynaita'ton,” kynganon mo'ko Jopoto.

²² One wara ko iro ke nan? Morokon ukuty'non auranano irombo amy oty enepojan mo'karon Kristus wyino e'i'non 'wa. Mo'karon Kristus wyinonokon 'wano kapyn morokon man. Moro Tamusi auran uku'pory te amy oty enepojan mo'karon Kristus wyinonokon 'wa. Mo'karon Kristus wyino e'i'non 'wano kapyn moro man.

²³ Pa'poro mo'karon Tamusi na'nanopy'san auranary jako ukuty'non auranano ta moro tywota'nano'to'kon po, one wara ko amykon roten o'my'san kari'na, Kristus wyino e'i'non pai nonumengata'ton? To'mere'se awairykon anekarity'pa naita'ton?

²⁴ Moro pa'poro kari'na 'wa Tamusi auran uku'pory jako te, oty ko no'ka'tan amy Kristus wyino e'ipyn wo'my'poto, amy roten kari'na wo'my'poto pai? Pa'poro morokon inetary yja'wan me iwairy ekari'tan. Morokon inetary kynimengapotan.

²⁵ Moro ituru'po ta unemy'po oty kynosenepotan. Tombata'po ko'wu kynomatan Tamusi ety awongato'me ty'wa. Irombo kyngatan: “Iporo ro Tamusi ara'naine man!”

Pa'poro oty wairy man tywaitopone

²⁶ One wara ko iro ke nan, yja'sakarykon? Moro ase'wa awopyrykon wara ro, pa'poro kari'na amy oty maro kyno'san: amy ware maro, amy iru'pyn omepatopo oty maro pai, amy ty'wa Tamusi nenepo'po oty maro pai, amy ukutypyn auranano maro pai, o'to tauro'po me moro auranano wairy ekari'topo maro pai. Pa'poro morokon otykon wo'kapyry man mo'karon Tamusi na'nanopy'san pori'tomato'me.

²⁷ Amy ukutypyn auranano ta amykon auranary jako, oro oko, oruwa roten pai moro wara naisen. Asepa'po ta nauranasen. Irombo o'win amy 'wa o'to tauro'po me moro auranano wairy ekarityry man.

²⁸ Uwa amy ekari'nen a'ta te, ity'me mo'karon ukuty'non auranano ta auranatonon wairy man mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na. Ty'wanokon me roten moro jako auranarykon man, Tamusi 'wanokon me enapa.

²⁹ Oro oko, oruwa roten pai Tamusi auran uku'ponamon nauranasen mo'karon amykon terapa 'wa aurangon mengary uwaporo.

³⁰ Amy moro po tandy'pono 'wa te Tamusi 'wa amy oty enepory jako, mo'ko auranatoto Tamusi auran uku'ponen yity'nary man, mo'ko ta'sakary auranato'me.

³¹ Asepa'po ta Tamusi auran uku'pory taro mandon pa'poro. Iwara ro pa'poro kari'na tywomparykon taro, tywepori'tomarykon taro enapa kynaita'ton.

³² Mo'karon Tamusi auran uku'ponamon aina moro Tamusi auran uku'pory man.

³³ Tamusi irombo ato'wa roten kywairykon

'se'pa man. Sara'me te kywairykon 'se man. Iwara ro man pa'poro morokon Tamusi wyinonokon wota'nanoto'kon po.

³⁴ Ity'me mo'karon worryijan wairy man morokon ata'nano'to'kon po. Auranarykon kapyn man. Moro omenano mero'po wykary wara ro tyikyryjatonon apyiry i'waine man tyjopotorykon me.

³⁵ Amy oty ukutyry 'se ta'taine, auto po iwoturuporykon man tyinonon 'wa. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na amy worryi auranary pyiwano me man.

³⁶ Awyinoine 'kare moro Tamusi auranymbo tywotaripa'se nan. Amyjaron roten 'kare ajepoton.

³⁷ Tamusi auran uku'ponen me, a'kanano wyinono me amy wokanopyry jako, ero ynimerory wairy ukutyry i'wa man mo'ko Jopoto wykatopo me.

³⁸ Mo'ko ero ukutyry 'sepyn ukuty'pa enapa kynaitan.

³⁹ Iro ke ro, yja'sakarykon, e'kutoko moro Tamusi auran uku'pory poko. Ukuty'non auranano ta kari'na auranary kysa'kototon.

⁴⁰ Pa'poro oty wairy te man tywaipore, tywaitopone enapa.

15

Mo'ko Kristus awomy'po ekarityry

¹ Kytuwaro'maton rapa, yjasa'karykon, moro o'waine ynekarity'pombo iru'pyn oka poko. Moro ro mapyisen. Moro ro ajemamyrykon andy'mojan.

² Moro ro enapa uta'no wyino ajunenjatón, moro ynekarity'po wara ro ikura'mary jako o'waine. Aronge roten 'kare Kristus mamyikaton.

³ Pa'poro oty uwaporo te moro ynapo'i'po oka sekari'nen o'waine. Morokon imero'san wararo kyja'wanykon upu'po me mo'ko Kristus romby'po sekari'nen o'waine.

⁴ Unemy'po sekari'nen o'waine. Moro ijoruwanyory kurita morokon imero'san wara ro awomy'po sekari'nen o'waine.

⁵ Mo'ko Kefas 'wa iwosenepo'po sekari'nen o'waine, mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon 'wa iwosenepo'po enapa.

⁶ Moro pa'po me tywosenepo man ainatonemboto ainatone-kari'na ko'ponokon ka'sakarykon wota'nanopy'san 'wa. Pyime enenamonymbo nuro noro mandon. Amykonymbo te tyromo'se terapa mandon.

⁷ Moro pa'po me Jakobus 'wa tywosenepo man. Morombo wyino pa'poro mo'karon apojoma'san 'wa.

⁸ Irombo ro mero ko'wu y'wa enapa, amy e'i'pa oma'po warano 'wa iwosenepo'po.

⁹ Awu ro inorombo ro ko'warono apojoma'po awu wa mo'karon apojoma'san ra'na. Apojoma'po me yjejatory kapyn rypo man, mo'karon Tamusi na'nanopy'san wekenapoty'san ke yjerekuru 'wa.

¹⁰ Tamusi turu'popory te erome ero wara yjyryi.

15:3 Jesaja 53:5-12 **15:4** Ware 16:8-10, Mateus 12:40, Apojoma'san 2:24-32 **15:5** Lukas 24:34, Mateus 28:16-17, Markus 16:14, Lukas 24:36, Johanes 20:19 **15:8** Apojoma'san 9:3-6
15:9 Apojoma'san 8:3

Moro y'wa inenepo'po ituru'popory aronge roten e'i'pa ne'i. Pa'poro mo'karon amykon terapa apojoma'san ko'po imero awosin pe yjemaminai. Awu kapyn te yjemaminai. Moro ymaro aitoto Tamusi turu'popory te nemaminai.

¹¹ Noky 'wa, y'wa pai, mo'karon amykon terapa 'wa pai moro oka ekarityry ita waty man. Moro wara te na'na kynekarojan. Moro wara ro Kristus amykanamon me tywaije mandon.

Moro kawomyrykon

¹² Iromby'san wyino rapa mo'ko Kristus awomy'po ekarory jako na'na 'wa, one wara ko iro ke amykonyombo aja'sakarykon awomy'pa mo'karon iromby'san ekari'saton?

¹³ Awomy'pa mo'karon iromby'san a'ta, Kristus enapa awomy'pa rapa tywaije man iromby'san wyino.

¹⁴ Awomy'pa rapa Kristus we'i'poto, moro na'na nekarory aronge roten man. Moro wara a'ta, moro o'waine Kristus amyikary enapa aronge roten man.

¹⁵ Moro wara a'ta enapa Tamusi poko na'na enapitary kynonejan. Na'na irombo Tamusi 'wa Kristus awongapo'po ekari'san rapa. Anawongapo'pa rapa tywaije man, awomy'pa rapa mo'karon iromby'san a'ta.

¹⁶ Awomy'pa rapa mo'karon iromby'san a'ta irombo mo'ko Kristus enapa awomy'pa rapa tywaije man.

¹⁷ Awomy'pa rapa mo'ko Kristus we'i'poto, moro o'waine Kristus amyikary aronge roten

man. Moro wara a'ta, oja'wanykon ta noro mandon.

¹⁸ Moro wara a'ta, mo'karon Kristus ta i'maty'san enapa tuta'se mandon.

¹⁹ Ero amano tano man me roten Kristus poko kywo'potyrykon jako, pa'poro kari'na ko'po imero kata'mato kytaton.

²⁰ Iporo te 'kuru Kristus tawonje rapa man iromby'san wyino, koromono me pa'poro mo'karon iromby'san ra'na.

²¹ Amy kari'na ta moro romo'no wopy'po wara enapa moro iromby'san wyino awono amy kari'na ta tywo'se man.

²² Adam ta pa'poro kari'na rombyry wara enapa pa'poro kari'na kynawondan rapa Kristus ta.

²³ Ta'pemy'san wararo te pa'poro kari'na kynawondan rapa. Koromono me mo'ko Kristus tawonje man. Irombo moro iwopyry mero mo'karon iwyyinonokon terapa kynawonda'ton.

²⁴ Morombo mero ko'wu pa'poro oty kynaike'tan. Pa'poro morokon ero nono tu'ponokon kawonokon pori'tonano uta'ka'san mero ty'wa, mo'ko Kristus ero nono ytan undymato'me mo'ko Tamusi jumynano ainaka.

²⁵ Mo'ko Kristus 'wa irombo pa'poro oty undymary man pa'poro mo'karon tyjenonokamon yry 'wa ro Tamusi 'wa ipupuru upi'nonaka.

²⁶ Moro irombo ro uta'toto man tyjenonopymy oty moro romo'no man.

²⁷ Tymero irombo man: Pa'poro oty tyje Tamusi 'wa man ipupuru upi'nonaka. Upi'nonaka

pa'poro oty yry jako te ty'wa, Tamusi 'ne ro aseke upi'nonaka atyry'pa tywaije man.

²⁸ Pa'poro oty yry'po mero tupi'nonaka, mo'ko ymunano enapa aseke mo'ko tupi'nonaka pa'poro oty ynenymbo upi'no kynaitan. Iwara ro Tamusi pa'poro oty me kynaitan pa'poro oty ta.

²⁹ Awomy'pa mo'karon iromby'san a'ta, oty epory ekano'saton ko mo'karon tyrombyrykon mero asetykapotonon? Iporo awomy'pa mo'karon iromby'san a'ta, o'tono'me ko noro tyrombyrykon mero nasetykapojaton?

³⁰ O'tono'me ko na'na ro rypo otare'ma'pa roten anari ta nan?

³¹ Yja'sakarykon, kurita wara ro romo'no ta wa. Iporo ywykary uku'toko, apokoine waino pe ywairy ukutyry wara enapa o'waine mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus ta.

³² Awomy'pa rapa mo'karon iromby'san a'ta, oty poko ko moro Efese po wo'wo'man mo'karon tokonamon no'kan maro? Otypan iru'pyn oty ene'nen ko y'wa? Awomy'pa rapa mo'karon iromby'san a'ta, kytendamesen, kyto'ny'sen. Koro'po roten irombo kyromo'ta'ton.

³³ Kytomu'maton. Emepo'non maro aino moro tamepore ainombo any'manon.

³⁴ Iru'pyn me awonumengarykon apyitoko. Yja'wan me noro o'to kytaiton. Amykonymbbo aja'sakarykon irombo Tamusi anukuty'pa paio mandon. Moro wara ywykary poko awepey'i'torykon rypo man.

Moro a'kanano wyinono ja'munano

³⁵ Amy te pai kyngatan: “One wara ko mo'karon iromby'san nawonda'ton rapa? Otypan ja'munano apyita'ton ko?”

³⁶ Oty anukutypyn! Moro anipomyry oty erena'pa kynaitan, iromby'pa iwe'i'poto.

³⁷ Amy oty pomyry jako o'wa, moro ipuwa'po terapa anipomy'pa mana. Amy epy'po roten te miponja, awasi epy'po pai, amy terapa wonatopo epy'po pai.

³⁸ Tamusi te 'kuru amy ja'munano yjan i'wa, tynisanory wara ro. Pa'poro wonatopo epy'po 'wa amy ja'munano yjan typo-typo.

³⁹ Pa'poro no'kan punu asewara e'i'pa man. Kari'na punu typo man. Tonomy punu typo man. Tonoro punu typo man. Woto punu rapa typo man.

⁴⁰ Kapu tanokon ja'munano mondo man. Ero nono tu'ponokon ja'munano mondo enapa man. Moro kapu tanokon kuranory te asewara e'i'pa man moro ero nono tu'ponokon kuranory maro.

⁴¹ Weju kuranory typo man. Nuno kuranory typo man. Siriko kuranory typo man. Morokon siriko kuranory rapa asewara e'i'pa man.

⁴² Iwara enapa mo'karon iromby'san awomyry man. Uta'toto man kyno'ponjan. Utapypyn roten kynawonjan.

⁴³ Yja'wanyambo kyno'ponjan. Kurano kynawonjan. Ru'man kyno'ponjan. Pari'pyn kynawonjan.

⁴⁴ Orematoto ja'munano kyno'ponjan. A'kanano wyinono ja'munano kynawonjan.

Mondo amy orematoto ja'munano a'ta, amy a'kanano wyinono ja'munano enapa mondo man.

⁴⁵ Iwara enapa tymero man: Mo'ko koromono kari'na, Adam, orematoto ja'munano me tywaije man. Mo'ko inorombo ro Adam te amy amano ynen a'kanano wyinono ja'munano me tywaije man.

⁴⁶ Moro a'kanano wyinono ja'munano te, koromono kapyn moro man. Moro orematoto ja'munano na'nen te man. Moro pa'po me moro a'kanano wyinono ja'munano kyno'san.

⁴⁷ Mo'ko koromono kari'na ero nono wyinono me man. Mo'ko ijokonory kari'na te kapu wyinono me man.

⁴⁸ Mo'ko nono wyinono kari'na wara enapa mo'karon nono wyinonokon mandon. Mo'ko kapu wyinono wara enapa mo'karon kapu wyinonokon mandon.

⁴⁹ Mo'ko nono wyinono eneke kywe'i'san wara enapa mo'ko kapu tano eneke kytaita'ton.

Romo'no y'mondory

⁵⁰ Ero wara wykaje o'waine, yja'sakarykon. Tywaike ro kari'na tytory upijan moro Tamusi nundymary taka. Moro uta'toto man moro utapy'pa aino apyiry upijan.

⁵¹ Epanamatoko. Amy unemy'po auranano sekari'sa o'waine. Pa'poro 'ne iromby'pa kytaita'ton. Pa'poro te amy me terapia kytaita'ton,

⁵² ko'i roten imero, onunano wopisamyry wara roten, moro kuti wota'po mero irombo ro mero. Moro kuti wota'po mero irombo mo'karon iromby'san awongapota'ton Tamusi, iromby'pa noro rapa iwaito'ko'me. Ky'karon te amy me terapia kytaita'ton.

⁵³ Ero uta'toto man ja'munano wo'myndory irombo man moro utapy'pa aino ke. Ero romo'toto man ja'munano wo'myndory man moro iromby'pa aino ke.

⁵⁴ Moro uta'toto man wo'myndo'ma'po mero moro utapy'pa aino ke, moro romo'toto man wo'myndo'ma'po mero moro iromby'pa aino ke, iporo ero imero'po wairy kynosenepotan:

Moro romo'nombo to'mo'se man. Ty'mondo man.

⁵⁵ Romo'no, one wara ko oty mi'mondotan, se? Romo'no, oje ko moro je'tun pan apori'tory nan, se?

⁵⁶ Yja'wan me aino moro romo'no ekyry me man. Moro yja'wan me aino pori'tory me moro omenano mero'po man.

⁵⁷ Tamusi ety te kysawongasen. Mo'ko 'wa ro oty y'mondonamon me tyje kytaton mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ta.

⁵⁸ Iro ke ko'wu, ynipynarykon yja'sakarykon, pari'pe aitoko. Esakama'pa imero aitoko. Mo'ja ro mo'ko Jopoto emamin pari'pe ika'toko. Muku'saton waty moro awo'mikarykon wairy aronge roten waty Jopoto ta.

16

Mo'karon Judea ponokon 'wano pyrata

¹ Mo'karon Judea po Tamusi wyinonokon 'wano me ana'nanopyrykon pyrata poko ero wara ywykary 'se wa. Mo'karon Galatie

tanokon aito'kon po Tamusi na'nanopy'san 'wa ywykatopombo wara enapa aitoko.

² Aremi wara ro auto po amy pyrata typo ytoko, apori'torykon taro ro. Iwara moro o'waine ywopy'po mero pyrata amo'i'potyry noro waty kynaitan.

³ Moro o'waine ytunda'po mero amykon iru'pa anepory'san wokyrjan semo'ta'ton kareta maro Jerusalem 'wa, morokon ana'nanopy'san pyrata aro.

⁴ Iru'pa te aseke ywytory man wone'poto, ymaro ro kyny'ta'ton.

⁵ Wo'take o'waine Masedonie 'wa ywyto'po mero. Masedonie pato irombo wo'take.

⁶ Ajekosaine te pai a'si'ko akore'pe waitake. Moro i'sano pai ajekosaine si'ma'katake. Iwara ro mo'ja ro ywytoto'me yjepanopyry taro maita'ton.

⁷ Ko'i roten ywytory ta ajetawarykon 'se'pa wa. Yturu'po maro a'si'ko akore'pe ajekosaine ywairy 'se wa, i'se mo'ko Jopoto a'ta.

⁸ Moro koromono wonatopo poty'po ewa'mary taronaka ero Efese po waitake.

⁹ Ero po irombo amy oma notapurumakai y'wa moro iru'pyn oka ekari'to'me. Pyime ro rypo ero ponokon kari'na ato'ke man moro iru'pyn oka.

Aturuto'kon

¹⁰ Timoteus wopy'poto o'waine, iru'pa enatoko me, enari'ma iwaito'me ara'naine. Ywara enapa irombo mo'ko Jopoto emamin ka'san.

16:1 Rome 15:25-26 **16:5** Apojoma'san 19:21 **16:8** Apojoma'san 19:8-10 **16:8** Levitikus 23:15-21, Deuteronomium 16:9-11 **16:10** 1 Korinte 4:17

11 Oro amy pairo anenu'ka'pa nainen. Epano'toko me te aki'ma'pa iwo'to'me y'wa. Mo'karon ka'sakarykon maro irombo ero po simomo'sa.

12 Mo'ko ka'sakarykon Apolos poko ero wara ywykary 'se wa. Pyimemboto rypo waturupon i'wa, mo'karon ka'sakarykon maro o'waine itoto'me. Erome 'ne te tytory 'se'pa imero man. Kyno'tan te iru'pyn oma epory'po mero ty'wa.

13 Tuwaro aitoko. Kristus amyikary ta eja'nakatoko. Wokyry me aitoko. Pana'pe aitoko!

14 Pa'poro o'to aitoko awaipynarykon ta.

15 O'win ro'kon amy oty poko ajururukon 'se wa, yja'sakarykon. Muku'saton waty mo'ko Stefanas we'i'po mo'karon tauty tanokon maro kromonokon Kristus wyinonokon me Akaje po. Mo'karon Tamusi wyinonokon epano'namon me aseke iwotyry'san muku'saton enapa.

16 Mo'kopangon apyitoko ako'ponokon me. Pa'poro mo'karon imaroine awosin pe amaminatonon enapa apyitoko ako'ponokon me.

17 Tawa'pore wa mo'karon Stefanas, Fortunatus, Akaikus wopy'san poko. Moro ajekosaine uwa ywairy iru'pa rapa tyje i'waine man.

18 Yja'kary eremapoton irombo. Aja'karykon eremapoton enapa te. Mo'kopangon ka'sakarykon apyiry ky'waine man kawo.

Kareta y'ma'topo auranano

19 Mo'karon Asia tanokon aito'kon po Tamusi na'nanopy'san "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine. Mo'ko Akila, Priska enapa mo'karon

tautykon po Tamusi na'nanopy'san maro Jopoto ta "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine. Pa'poro ka'sakarykon "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine.

²⁰ "Iru'pa aitoko!" kaitoko ase'wa Tamusi wyinonokon me aweposimapotyrykon ta.

²¹ Awu, Paulus, aseke yjainary ke "Iru'pa aitoko!" ywyka'po ero po simeroja o'waine.

²² Mo'ko Jopoto anipynapyn eponen yja'wan oty! Maranata.*

²³ Jopoto Jesus turu'popory amaroine nainen.

²⁴ Pa'poro kypynaton Kristus Jesus ta.

16:19 Apojoma'san 18:2

* **16:22** Moro Simosu auran tano 'maranata' tauro'po man: 'o'ko 'ne, Jopoto'.

Asery Tamusi kareтары
New Testament in Carib (NS:car:Carib)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Carib

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Carib

car

Suriname

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Carib

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2024 from source files dated 29 Jan 2022

b3160da0-ac2a-5756-946f-ceb4b4d56e4f